

Brott mot företagare 2022

En kartläggning av företagares utsatthet för brott, kontakter med polisen och åtgärder för att skydda företaget mot kriminalitet.

Mars 2022

företagarna

Företagarna företräder 60 000 företagare och har 2 000 förtroendevalda. Vi erbjuder nätverk, kunskap och praktisk hjälp samt driver utvecklingen för ett bättre företagsklimat, så att företagare får rätt förutsättningar för att kunna utveckla sin verksamhet och nå sina mål.

INNEHÅLL

Sammanfattande resultat	4
Inledning	5
Polisiär närvaro och otrygghet	7
Låg polistäthet i Sverige	8
Trygghet kontra säkerhet	10
Företagares utsatthet för brott	11
Företagsstorlek.....	11
Brottskategorier och branscher	12
Flytt och nedläggning av företaget.....	13
Företagens kontakter med polisen	15
Anmälningbenägenhet.....	15
Varför anmäls inte brotten?.....	16
Polisens agerande	17
Stora och ökande mörkertal.....	18
Brottsförebyggande åtgärder i det egna företaget	19
Vad krävs för att minska brottsligheten?	21
Lokalt brottsförebyggande arbete	22
Slutsatser och förslag	24
Nationella åtgärder	25
Lokala åtgärder	27

Rapportens författare

Pontus Lindström
Näringspolitisk expert
Företagarna

SAMMANFATTANDE RESULTAT

ÖTRYGGHET OCH UTSATTHET

- Vartannat företag med anställda har blivit utsatt för brott under de senaste fem åren. De vanligaste brottskategorierna är stölder, bluffakturor, it-brott och skadegörelse.
- Andelen företagare som upplever att polisens närvaro är tillräcklig för att skapa trygghet har minskat från 32 till 25 procent 2017–2022. Endast 14 procent upplever att kommunens brottsförebyggande arbete är trygghetsskapande.
- Av de företagare som utsatts för brott överväger 17 procent att lägga ner sin verksamhet till följd av brottsligheten. Var femte företagare överväger att flytta företaget.

FÖRETAGENS KONTAKTER MED POLISEN

- Anmälningsbenägenheten fortsätter att minska, från 42 procent som avstått från att polisanmäla brott 2017 till 70 procent 2022. Den främsta anledningen till att brotten inte polisanmäls är att företagare inte ser någon poäng med att polisanmäla.
- Av de företagare som polisanmält brotten uppger endast 5 procent att polisens arbete ledde till att brottet klarades upp.

ÅTGÄRDER FÖR ATT MINSKA BROTTSLIGHETEN

- Varannan företagare anser att fler synliga poliser är den viktigaste åtgärden för att minska brottsligheten där företaget verkar. Andelen är högst bland företagare verksamma på landsbygden.
- 45 procent vill se en ökad samverkan mellan polisen, kommunen och näringslivet. Bland företagare verksamma i storstäder anses hårdare insatser mot gängkriminalitet vara den viktigaste åtgärden.

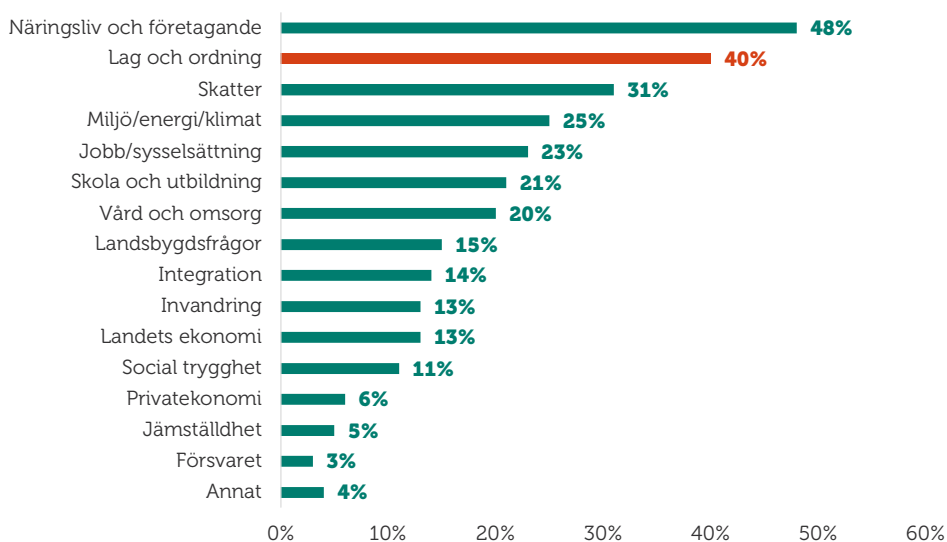
Om undersökningen

- Rapportens resultat bygger på en webbaserad enkät till Företagarnas medlemspanel genomförd 18–31 januari 2022.
- Antal respondenter var 1 324 företagare med bred representation sett till olika branscher, företagsstorlekar och geografisk hemvist.
- Svarens fördelning har korrigerats för att efterlikna den nationella företagarstrukturen, med hjälp av en modell baserad på SCB:s statistik över antal företagare i Sverige. Konkret görs detta genom att korrigerande vikter räknas fram för olika företagsstorlekar (antal anställda), kön, ålder och bransch.
- Jämförelser i rapporten görs med tidigare liknande undersökningar genomförda 2017, 2019 och 2020.

INLEDNING

Brottslighet och otrygghet är faktorer som i allt högre utsträckning försvårar möjligheten att kunna bedriva näringsverksamhet i Sverige. Varje dag drabbas tusentals företagare och deras anställda av stöld, hot, inbrott och skadegörelse; brott som sällan leder till några tidningsrubriker, men som en liten bit i taget raserar fundamentet för företagandet. Företagarnas undersökningar de senaste åren visar att allt färre företagare som utsätts för brott anmäler brotten till polisen, eftersom man inte ser någon poäng med det. Var femte företagare som blivit drabbad av kriminalitet har övervägt att flytta eller lägga ner sitt företag på grund av brottsligheten. I Företagarnas medlemsundersökning 2021 fick företagare lista vilka tre politiska sakområden som är viktigast för de själva som företagare. 4 av 10 uppgav då lag och ordning (se figur 1).

Figur 1. Vilka är de tre viktigaste politiska frågorna för dig som företagare?

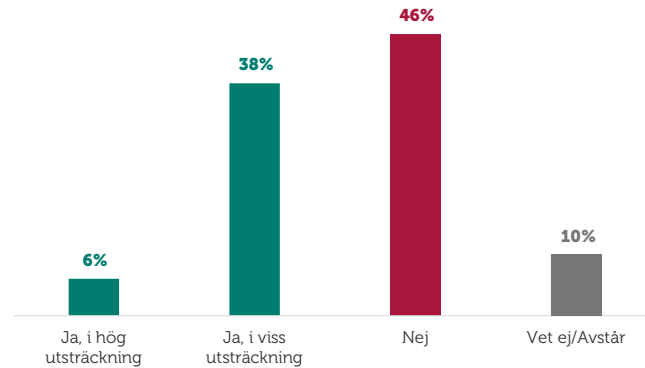

Företagarnas medlemsundersökning oktober 2021, ca 4 300 respondenter.

Att företagare i så stor utsträckning ser lag och ordning som den viktigaste frågan är mycket oro-väckande. Av alla tillväxthinder och bördor som ofta går hand i hand med företagandet är kriminalitet den troligtvis mest destruktiva. Andra hinder – i form av svag efterfrågan, finansiering och tuff konkurrens – är förvisso tillväxthämmande men kan ses som en naturlig del av den risk som kommer med företagandet. Brottslighet och kriminalitet däremot hör inte hemma i företagandet, och får aldrig normaliseras.

Den mörka bilden bekräftas även när företagare får svara på frågan om de anser att de får tillräcklig trygghet och säkerhet för sina skattepengar. I den undersökning som ligger till grund för denna rapport är det endast 6 procent som helt instämmer i påståendet (se figur 2). Det finns helt enkelt en känsla bland Sveriges 500 000 företagare att staten brister i sin viktigaste uppgift: att tillhandahålla trygghet och säkerhet för sina medborgare. Det som ofta kallas för samhällskontraktet har på många håll i landet brustit.

Figur 2. Anser du att du får tillräcklig trygghet och säkerhet för dina skattepengar?

Företagarnas panelundersökning januari 2022, ca 1 300 respondenter.

Att en företagare blir utsatt för ett brott är i sig inte värre än om en privatperson drabbas. Men konsekvensen om företagaren till slut får nog av kriminaliteten och flyttar – alternativt lägger ner sin verksamhet – kan bli ytterst kostsam för samhället då arbetstillfällena försvinner, skatteintäkterna minskar och utanförskapet riskerar att spås på ytterligare. Därför är själva förekomsten och närvaron av lokala företag i sig både trygghetskapande och brottsförebyggande.

Den här rapporten är en uppföljning på rapporterna *Brottslighet och polisens arbete* (2017)¹ och *Brott mot företagare 2021*². Årets kartläggning av brottsligheten som drabbar Sveriges företagare har ett särskilt fokus på företagets kontakter med polisen, samt vilka åtgärder företagare anser är mest prioriterade för att skydda det egna företaget mot kriminalitet. Det handlar dels om säkerhetsåtgärder i det egna företaget, men också åtgärder från statligt och kommunalt håll.

Som en konsekvens av att allt färre företagare anmäler brotten innehåller den officiella brottsstatistiken stora mörkertal, och är på många sätt inte tillförlitlig. De politiker på lokal och nationell nivå som på allvar – både inför men också efter valet i september 2022 – vill minska brottsligheten och öka tryggheten behöver ha en heltäckande och korrekt bild av hur kriminaliteten ser ut. Denna rapport syftar till att bidra med just detta.

¹ Företagarna, 2017, *Brottslighet och polisens arbete*: <https://www.foretagarna.se/politik-paverkan/rapporter/2017/brottslighet-och-polisens-arbete-2017>

² Företagarna, 2021, *Brott mot företagare 2021*: <https://www.foretagarna.se/politik-paverkan/rapporter/2021/brott-mot-foretagare-2021/>

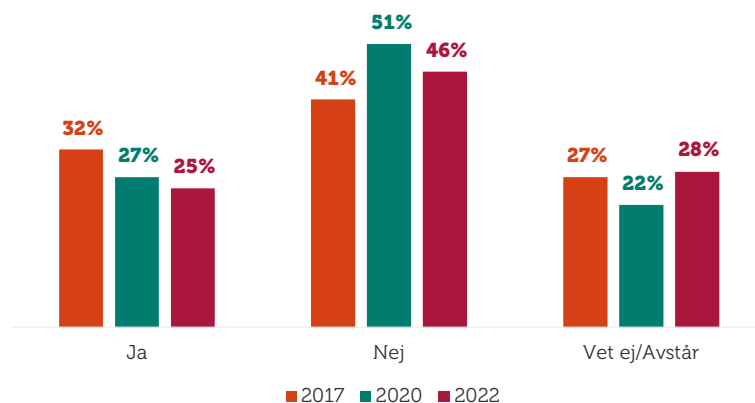
POLISIÄR NÄRVARO OCH OTRYGGHET

I rapportens inledning konstaterades det att endast 6 procent av Sveriges företagare upplever att hon eller han i hög utsträckning får tillräcklig trygghet och säkerhet för sina skattepengar. 46 procent uppger att staten inte alls uppfyller sitt viktigaste åtagande: att upprätthålla lag och ordning. Dessa siffror är, om än alarmerande, inte särskilt svåra att förklara. Företagarna har i flera mätningar under de senaste åren sett hur företagare i allt högre utsträckning utsätts för brott som sällan blir uppklarade, samtidigt som tidningsrubriker och medieinslag dominerats av en allt grövre gängbrottslighet, i form av en rad bombdåd och skjutningar där både poliser och barn har avlidit. Lag och ordning är såväl bland företagare som övriga medborgare en av de viktigaste valfrågorna (se figur 1).

Företrädare från regeringen och oppositionspartierna hävdar ofta att nya krafttag för att bekämpa kriminaliteten ska tas och att varenda sten ska vändas för att bryta den negativa trenden. En viktig del i detta har under de senaste åren varit att öka antalet poliser i Sverige, där regeringens målbild är 10 000 fler polisanställda till år 2024 – ett mål som mycket pekar på inte kommer att uppnås, givet att nuvarande andel poliser och civilanställda ska bibehållas.³ En ökad lokal polisiär närvaro med fler synliga poliser är också den viktigaste åtgärden enligt företagare för att minska brottsligheten (se figur 19).

Hur har då företagares syn på polisen närvaron utvecklats under de senaste åren? I figur 3 visas resultatet på frågan om huruvida polisens närvaro är tillräcklig för att man som företagare ska känna sig trygg. Jämfört med undersökningarna 2017 och 2020 har det skett en fortsatt negativ utveckling där endast var fjärde företagare i 2022 års mätning upplever att den polisiära närvaron är tillräcklig.

Figur 3. Är polisens närvaro tillräcklig för att du som företagare ska känna dig trygg?

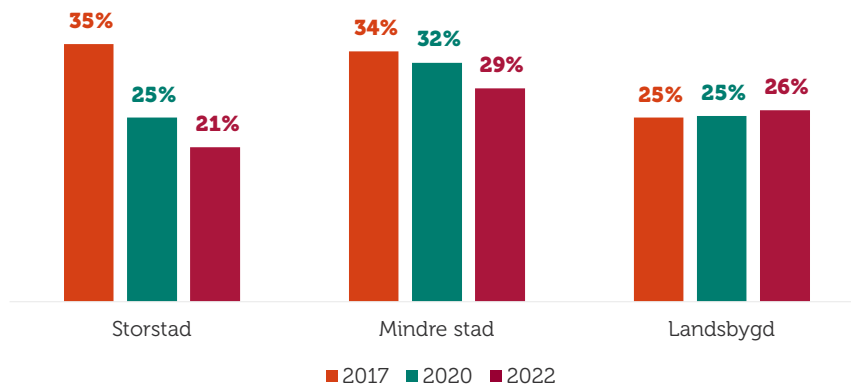

När resultatet bryts ner på företagare verksamma i storstäder, mindre städer och på landsbygden visade undersökningen 2017 att tryggheten upplevdes som lägst på landsbygden (se figur 4), vilket kanske också är det man förväntar sig när media rapporterar om nedlagda polisstationer och en polispatrull som på egen hand ska täcka halva Norrbottens län.

I mätningen 2020 sjönk dock andelen *Ja*-svar på frågan bland företagare verksamma i storstäder ner till samma nivå som för företagare på landsbygden (25 procent). Den negativa trenden för storstadsföretagare fortsätter i mätningen 2022 och ligger nu lägre än motsvarande mätvärden i mindre städer och på landsbygden, med endast var femte (21 procent) företagare som upplever att den polisiära närvaron är tillräcklig.

³ Sveriges Radio, 2021-11-17: <https://sverigesradio.se/artikel/malet-om-5-000-fler-poliser-gar-trogt-farre-i-stockholm-i-ar>

Figur 4. Är polisens närvaro tillräcklig för att du som företagare ska känna dig trygg?

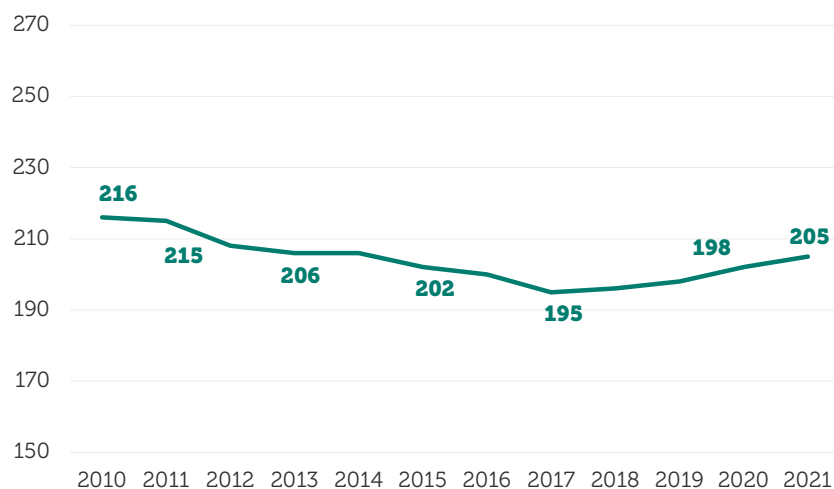
Andel som svarat Ja.

Exakt vad som förklarar den sjunkande nivån av upplevd trygghet i storstäderna går inte helt att utläsa men en viktig förklaring är troligtvis de senaste årens ökade gängkriminalitet och de negativa ringar på vattnet som den grövsta brottsligheten får för lokala näringsidkare.

Låg polistäthet i Sverige

Trots regeringens ambition om fler poliser har det inte heller skett någon reell ökning under det senaste decenniet. Som framgår av figur 5 sjönk antalet poliser i förhållande till befolkningen i Sverige stadigt under första halvan av 2010-talet, med bottennoteringen 195 poliser per 100 000 invånare år 2017. Efter det har det skett en viss ökning men det är långt kvar till regeringens mål om totalt cirka 26 000 poliser år 2024, vilket skulle innebära nästan 250 poliser per 100 000 invånare. En kartläggning gjord av Polistidningen i september 2020 visar dessutom att andelen poliser i yttre tjänst sjönk mellan åren 2015–2019, från 94 per 100 000 invånare år 2015 till 88 år 2019.⁴ Av Sveriges 21 400 poliser är det också endast drygt 1 300 som arbetar som kommun- och områdespoliser, och därmed har en stark lokal anknytning och en yrkesroll där samverkan med det lokala näringslivet är en viktig del.⁵

Figur 5. Antal poliser per 100 000 invånare i Sverige 2010–2021.⁶

Notera att y-axeln är bruten.

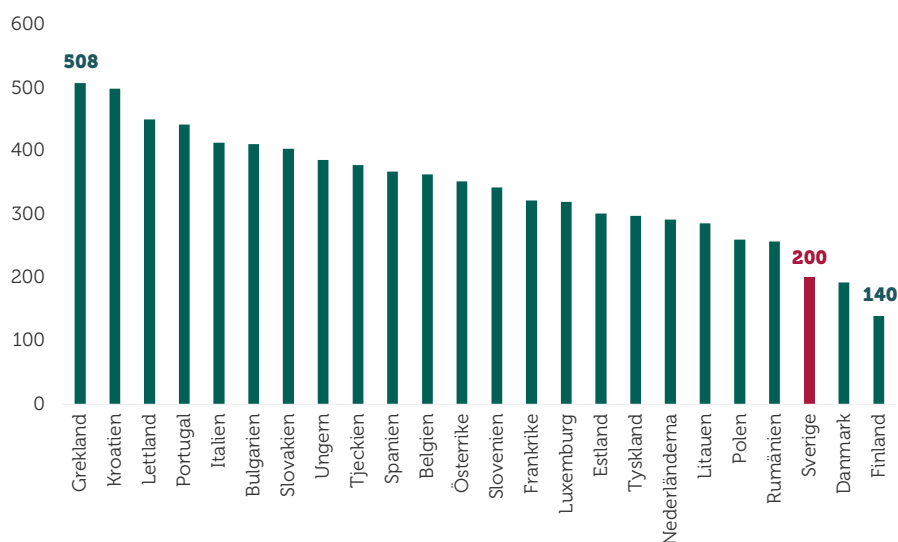
⁴ Polistidningen, 2020-09-03: <https://polistidningen.se/2020/09/hon-vill-se-fler-kollegor-ute/>

⁵ Polisens årsredovisning 2021: <https://polisen.se/aktuellt/nyheter/2022/februari/polisen-2021-positiv-utveckling-inom-flera-omraden-trots-stora-utmaningar/>

⁶ Polisförbundet, 2022-03-03: <https://www.polisforbundet.se/om-oss/press/pressmeddelanden/polistatheten-okar-men-fortfarande-langt-till-malet/>

En internationell jämförelse visar också att Sverige 2019 hade tredje lägst polistätet av EU-länderna, med Danmark och Finland i botten.⁷ Även om det finns definitionsmässiga problem med att jämföra antal poliser mellan olika länder – inte minst varierar utbildningstiden stort – så fanns det i Tyskland som exempel 297 poliser per 100 000 invånare och i Italien 414 (se figur 6).

Figur 6. Antal poliser per 100 000 invånare i EU-länderna 2019.

Data för Cypern, Malta och Irland saknas.

Som visas i figur 7 finns det även inom Sveriges län en stor variation i antal verksamma poliser, där Stockholms län har klart flest poliser, med 223 per 100 000 invånare, följt av Gotland och Skåne. Den lägsta polistäteten hittas i Dalarnas län med 140 poliser per 100 000 invånare.

Figur 7. Antal poliser per 100 000 invånare i Sveriges 21 län.

Poliser i statlig förvaltning enligt Yrkesregistret hos Statistiska Centralbyrån (SCB), kompletterat med egna beräkningar utifrån statistik från Polismyndigheten. Poliser anställda i nationella avdelningar har exkluderats i stapeln *Sverige* för bättre jämförbarhet.

⁷ Eurostat: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Police,_court_and_prison_personnel_statistics&stable=0&redirect=no#One_police_officer_per_299_people

Trygghet kontra säkerhet

Vilka slutsatser kan då dras av att företagare upplever en ökad otrygghet på grund av en låg polisiär närvaro? Upplevd trygghet och faktisk säkerhet är inte synonyma begrepp. Många personer som aldrig har blivit utsatta för brott kan känna en känsla av otrygghet när de promenerar hem ensamma från jobbet i ett område, utan andra människor i närheten, och där gatubelysning saknas. Det betyder däremot inte att ett subjektivt begrepp som trygghet är en oviktig variabel. Särskilt inte om den upplevda tryggheten stadigt minskar över tid.⁸

Att en företagare upplever otrygghet trots att det egna företaget har skonats från brott kan ha många förklaringar: att företagaren blivit utsatt för brott privat, att andra företagare i närheten har drabbats, att personal utsatts för brott i närmiljön, att skadegörelse skett utanför lokalen eller det faktum att en lokaltidning skriver om att den polisiära närvaron har minskat och att närmaste polisstation ligger över en timmes bilfärd från företaget.

En företagare som upplever trygghet, å andra sidan, är troligtvis mer villig att investera och satsa på sin verksamhet än en otrygg företagare. Att attrahera och rekrytera personal underlättas väsentligt om området där verksamheten är lokaliserad upplevs som tryggt av den som söker jobb. Alla dessa aspekter gör frågan om trygghet till en väsentlig variabel när det kommer till att kartlägga hur företagare påverkas av brottsligheten. I nästa kapitel lämnas den subjektiva trygghetsfrågan och i stället redogörs den faktiska omfattningen av brotten som drabbar Sveriges företagare.

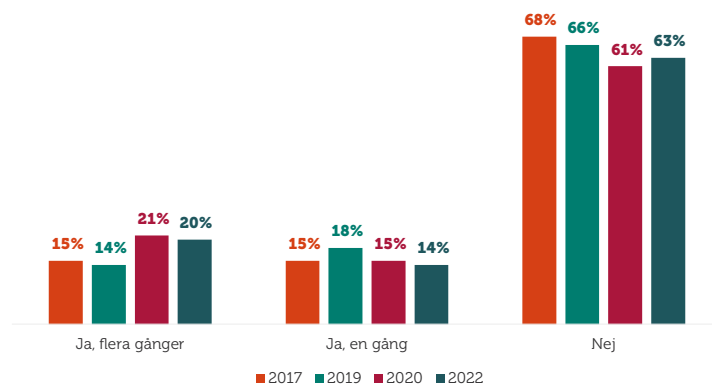

⁸ Årligen genomför Brottsförebyggande rådet, Brå, en Nationell trygghetsundersökning (NTU) och en Politikernas trygghetsundersökning (PTU) vars syfte bland annat är att undersöka medborgare och politikernas upplevda oro och otrygghet. Någon liknande undersökning riktad mot företagare görs däremot inte.

FÖRETAGARES UTSATTHET FÖR BROTT

I undersökningen 2022 uppger 34 procent av Sveriges företagare att de blivit utsatta för någon form av brott under de senaste fem åren, antingen en gång eller flera gånger. Som visas i figur 8 var motsvarande siffra 30 procent 2017 och 36 procent 2020. Andelen företagare som vid upprepade tillfällen drabbats av brott ligger fortfarande på en hög nivå jämfört med 2017.

Figur 8. Har ditt företag blivit utsatt för någon form av brott under de senaste fem åren?

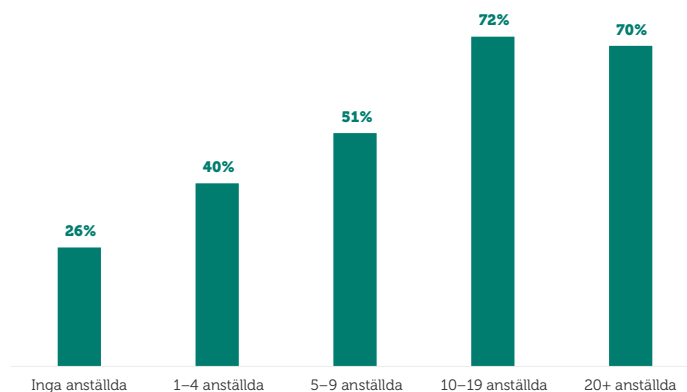
(Att den totala procentsatsen för respektive färg i diagrammet inte helt summeras till 100 beror på ett fåtal respondenter som svarat *Vet ej/avstår* på enkätfrågan.)

Brottligheten som drabbar Sveriges företagare har alltså bitit sig fast på en hög nivå och även om det skett en viss minskning jämfört med 2020 är det för tidigt att prata om ett trendbrott. De senaste två åren har präglats av en kraftigt minskad rörlighet, i samband med restriktionerna för att mildra smittspridningen av det virus som orsakar covid-19, men trots det är utsattheten för brott fortsatt hög bland företagare och anställda i de svenska företagen. Utsattheten för brott är heller inte jämnt fördelad bland Sveriges företag utan skiljer sig stort beroende på företagets storlek, bransch och geografiska hemvist.

Företagsstorlek

Som visas i figur 9 är företagare med anställda drabbade i betydligt högre utsträckning än soloföretagare, där en klar majoritet av företagen med fem anställda eller fler har utsatts för brott.

Figur 9. Har ditt företag blivit utsatt för någon form av brott under de senaste fem åren?

Andel *Ja, en gång* och *Ja, flera gånger*.

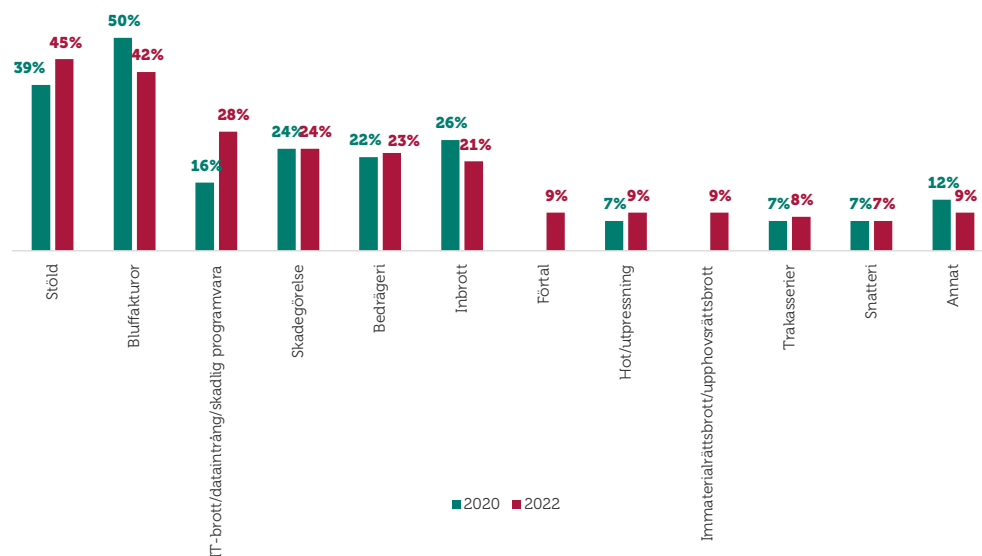
Förklaringen till att risken att drabbas av brott går hand i hand med att företaget växer kan se olika ut, men det handlar i grunden om att företaget av olika skäl blir ett mer attraktivt byte i förövarnas ögon. Företaget exponeras mer när bolaget växer – både fysiskt i form av lokaler och genom digital marknadsföring. Företaget omsätter mer pengar, företaget köper in och handlar med mer kostsam och stöldbegärlig utrustning och företaget säsonganställer personal som kanske inte alltid känner till företagets säkerhetsrutiner.

Oavsett förklaring är det givetvis en nedslående slutsats att utöver det omfattande regelverk som är förknippat med att anställa – i form av regler för arbetsmiljö, arbetsrätt med mera – är även ökad risk för kriminalitet något en företagare som går i tankar på att anställa behöver ta med i beräkningen. Kriminaliteten skapar också en inträdesbarriär till företagandet, då personer som vill starta företag och etablera sig på marknaden även behöver ta med i kalkylen de kostnader som tillkommer för brottsförebyggande åtgärder.⁹ Detta riskerar att bidra till en försämrad konkurrens och en minskad tillväxt, då affärsmöjligheter och potentiellt nya arbetstillfällen uteblir som en konsekvens av att nyföretagandet försvåras.

Brottskategorier och branscher

De vanligaste brotten som drabbar företag kan grovt delas upp i fysiska så kallade vardagsbrott – eller mängdbrott – i form av stölder, skadegörelse och inbrott, eller olika former av bedrägerier, ofta i elektroniskt format. Vad alla dessa brott har gemensamt är att det är brott som sällan får rubriker i media och som polisen och rättsväsendet ytterst sällan har resurser att prioritera.

Figur 10. Vilken form av brott handlade det om (flera svar möjliga)?

Brotten *Förtal* och *Immaterialrättsbrott/upphovsrättsbrott* fanns ej med som svarsalternativ 2020.

Jämfört med mätningen 2020 har det skett en ökning av stölder, it-brott samt hot och utpressning riktade mot företagare, medan bluffakturor och inbrott har minskat något (se figur 10).

Vilken typ av brottslighet som företagare blir utsatta för är dock tätt förknippad med vilken bransch företagaren är verksam i. Ett exempel är snatterier som nästan uteslutande drabbar handeln och butiker. Inbrott, stölder och skadegörelse däremot är mest förekommande inom byggbranschen och tillverkningsindustrin, där som exempel hela 68 procent av de svarande företagen inom byggbranschen har blivit utsatta för stölder. Var femte byggföretagare uppger dessutom att hon eller han utsatts för hot och utpressning.

⁹ I Företagarnas rapport *Brott mot företagare 2021* uppgav 79 procent av de brottsutsatta företagen att kostnaderna för brottsförebyggande åtgärder har ökat, 42 procent uppgav att utsattheten för brott lett till att planerade investeringar har skjutits upp eller uteblivit och 17 procent uppgav att brottsligheten bidragit till att det blivit svårare att rekrytera personal.

När det kommer till it-brott, dataintrång och skadlig programvara är informations- och kommunikationsföretag mest utsatta med en notering 2022 på 47 procent, jämfört med snittet för samtliga branscher på 28 procent. Det är dock inte otänkbart att dessa företag har bättre rutiner för att upptäcka den här typen av brott än det genomsnittliga företaget.

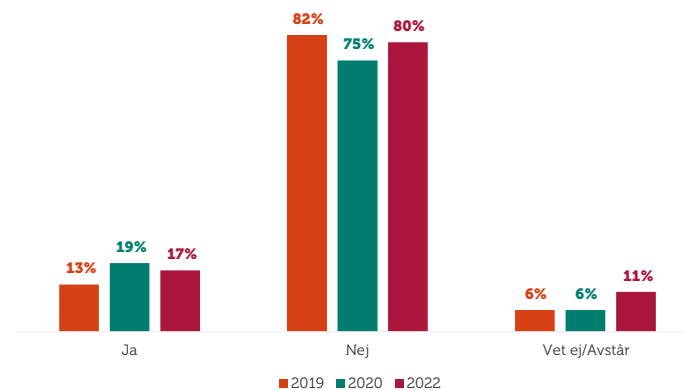
Andelen företagare som uppger att de blivit utsatta för it-relaterad brottslighet har totalt sett ökat från 16 till 28 procent, men döljer troligtvis ett stort mörkertal. En vanlig form av cyberbrottslighet är spammejl med virus eller annan skadlig programvara som ofta fångas upp av företagets antivirusprogram. Många företagare upplever dessa bluffmejl och *phising*-försök som en så vanligt förekommande del av vardagen att de inte associeras med kriminalitet. Det är troligtvis först när företagaren blir utsatt för allvarlig form av it-brottslighet, i form av bolagskapning, ID-kapning och *ransomware*, som det blir tydligt att det rör sig om brottslighet.

Under brottskategorin *Annat* döljer sig bland annat grova brott i form av rån och våldsbrott, där 2 procent uppger att de blivit drabbade. Man ska dock komma ihåg att sett till hur många företag och företagare som verkar i Sverige betyder även ett fåtal procent i statistiken att tusentals människor har blivit drabbade.

Flytt och nedläggning av företaget

I undersökningen som genomfördes 2019 ställdes frågan till de företagare som blivit utsatta för brott om de någon gång funderat på att lägga ner delar av eller hela företagets verksamhet till följd av brottsligheten. Över var tionde företagare, 13 procent, svarade då *Ja* (se figur 11). När samma fråga ställdes ett år senare hade andelen ökat till hela 19 procent. 2022 års undersökning visar att andelen fortfarande ligger på en hög nivå (17 procent).

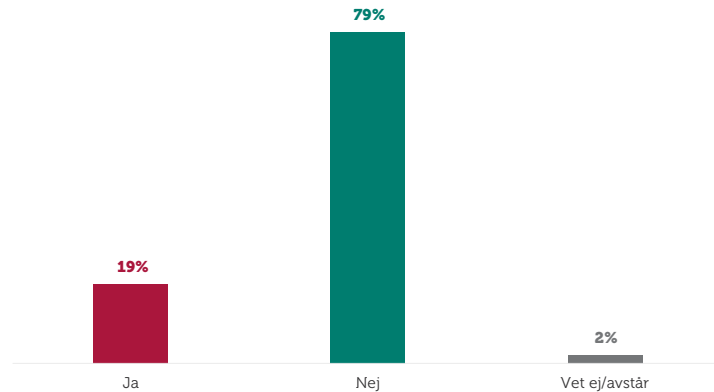
Figur 11. Har du någon gång funderat på att lägga ner delar av eller hela företagets verksamhet till följd av brottsligheten?

Bas: Företag som har blivit utsatta för någon form av brott under de senaste fem åren.

I undersökningen 2022 har frågan också ställts om de brottsutsatta företagarna någon gång har övervägt att *flytta* delar av eller hela företagets verksamhet till följd av kriminaliteten. Totalt svarar 19 procent *Ja* på frågan (se figur 12). Bland de företagare som blivit utsatta för brott flera gånger är det hela 26 procent som övervägt att flytta.

Figur 12. Har du någon gång funderat på att flytta delar av eller hela företagets verksamhet till följd av brottsligheten?

Bas: Företag som har blivit utsatta för någon form av brott under de senaste fem åren.

Att så många företagare övervägt att lägga ner eller flytta sin verksamhet på grund av kriminaliteten är otroligt allvarligt. Det handlar om tiotusentals företagare inom alla möjliga branscher runt om i landet. I grunden är detta inte endast ett företagareproblem utan ett samhällsproblem.

När brottsligheten tar resurser från företagare, eller i värsta fall tvingar dem att lägga ner sin verksamhet, drabbar det inte bara den enskilda företagaren utan hela samhället i form av minskad samhällsservice. Följden blir en utebliven möjlighet att få fler i sysselsättning när ännu en jobbskapare försvinner. Om en företagare får nog av brottsligheten och lägger ner eller flyttar sin verksamhet skapas en nedåtgående spiral som riskerar att spä på utanförskapet och ytterligare öka antalet personer som hamnar i kriminella miljöer. Själva förekomsten och närvaron av lokala välmående företag är därför den bästa trygghetsskapande och brottsförebyggande medicinen.

I nästa avsnitt redogörs för det som händer *efter* att ett brott har begåtts, med fokus på företagarens kontakter med polisen – den myndighet som har det yttersta ansvaret att upprätthålla ordning och motverka kriminaliteten som riktar sig mot företagare och anställda i de svenska företagen.

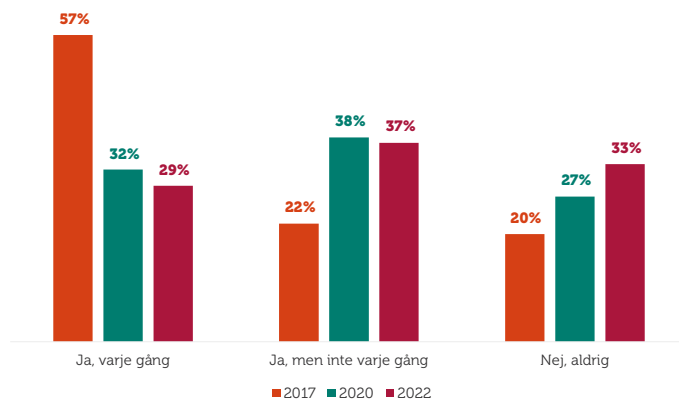

FÖRETAGENS KONTAKTER MED POLISEN

Anmälningsbenägenhet

Av alla de hundratusentals brott som varje år drabbar Sveriges företag och företagare är det ytterst få som blir polisanmälda och därmed syns i den officiella brottsstatistiken. Som visas i figur 13 uppgav 42 procent av de brottsutsatta företagarna 2017 att de någon gång avstått från att polisanmäla. I mätningen 2020 hade den siffran vuxit till 65 procent och 2022 är det hela 70 procent som uppger att de avstått från att anmäla. Andelen som alltid polisanmäler har under en femårsperiod minskat från 57 till 29 procent.

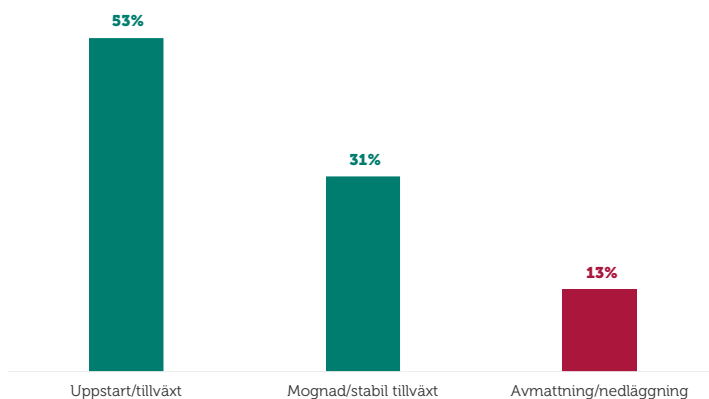
Figur 13. Har du, i egenskap av företagare, anmält brottet till polisen?

Bas: Företag som har blivit utsatta för någon form av brott under de senaste fem åren.

Att företagares benägenhet att anmäla brott fortsätter att minska är oroväckande och visar på en sjunkande tilltro bland företagare till polisens och rättsväsendets kapacitet att lösa brott. Som visas i figur 14 finns det ett starkt samband mellan i hur hög grad företagare anmäler brott och vilken fas som företaget befinner sig i. Bland de företagare som är i ett tidigt skede i företagandet uppger över hälften att de polisanmält vid varje brottstillfälle. Det kan jämföras med endast 13 procent bland de företagare som befinner sig i företagandets slutskede, i form av avmattning, vilket också spår på bilden att uppgivenheten och misstron till polisens förmåga att lösa brotten ökar när man drivit företag under en längre tid.

Figur 14. Har du, i egenskap av företagare, anmält brottet till polisen?

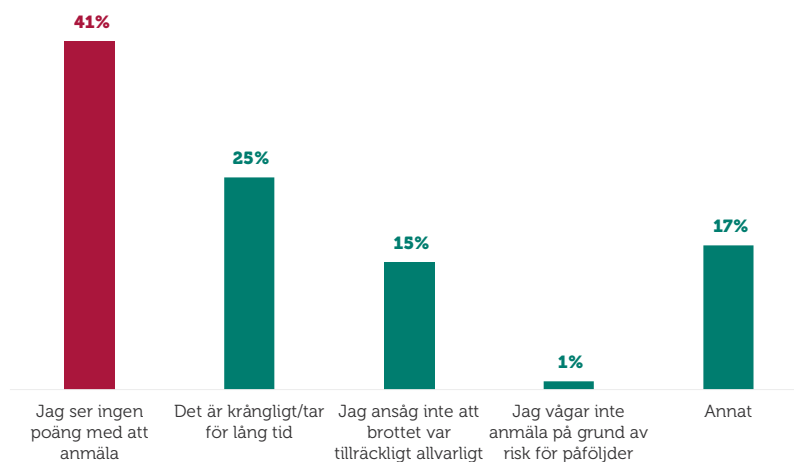

Svar = Ja, varje gång.

Varför anmäls inte brotten?

Den främsta anledningen till att företagare inte anmäler brott är, som framgår av figur 15, att man inte ser någon poäng med att anmäla. Att efter brottet avsätta ytterligare tid och resurser från företagets ordinarie verksamhet för att upprätta en anmälan upplevs helt enkelt inte mödan värt, troligtvis med huvudförklaringen att en anmälan inte kommer leda till mycket mer än en nedlagd utredning, eller att ärendet blir direktavskrivet.

Figur 15. Varför anmälde du inte brottet/brotten till polisen?

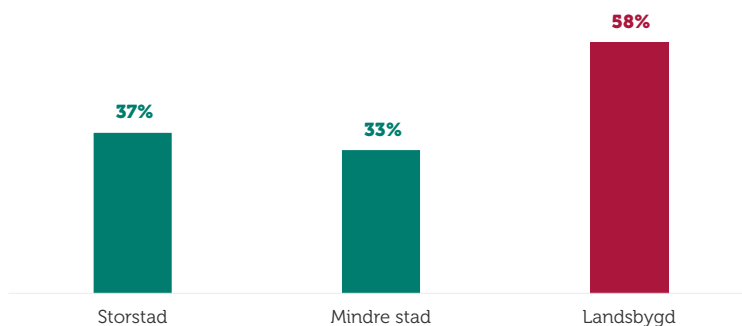

Bas: Företagare som blivit utsatta för brott men som inte anmält till polisen varje gång.

Ytterligare en anledning till att inte polisanmäla är att det är krångligt och tar för lång tid, vilket var fjärde företagare anger. Många av de vanligaste brotten som drabbar företag går att anmäla på Polismyndighetens hemsida. Dock finns det undantag som kräver att man ringer 114 14, till exempel hot och bedrägeribrott, vilket inte sällan är förknippat med långa telefonköer. Endast 15 procent anger att brotten inte polisanmäls för att ärendet inte var tillräckligt allvarligt, och 1 procent säger att man inte vågar anmäla på grund av risk för påföljder.

Som visas i figur 16 är det en betydligt högre andel företagare verksamma på landsbygden som uppger att de avstått att polisanmäla med anledningen att de inte ser någon poäng med det, jämfört med företagare verksamma i större och mindre städer. Det är ytterligare en viktig påminnelse om det akuta behovet av ökad polisiär närvaro i hela landet. Även om de flesta brottsanmälningar sker digitalt på Polismyndighetens hemsida krävs det ibland att polisen genomför en fysisk brottsplatsutredning, vilket givetvis försvåras om närmaste polispatrull befinner sig flera timmars bilfärd bort från det utsatta företaget.

Figur 16. Varför anmälde du inte brottet/brotten till polisen?

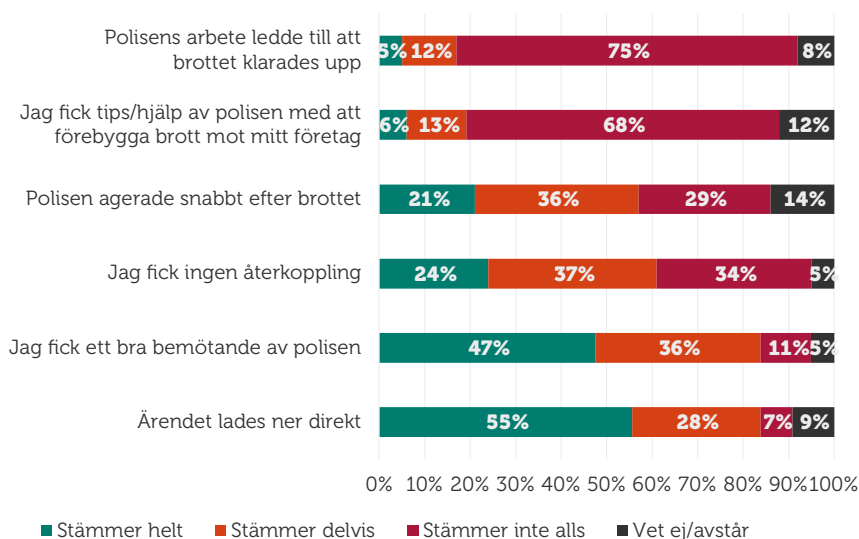

Andel som uppger svarsalternativet *Jag ser ingen poäng med att anmäla*.

Polisens agerande

I undersökningen har de företagare som blivit utsatta för brott, och som vid något tillfälle polisanmält, fått svara på en rad påståenden om hur de upplevde polisens agerande i samband med brottet. Som visas i figur 17 är resultatet även på detta område tämligen dystert. Endast fem procent uppger att polisens arbete ledde till att brottet eller brotten helt klarades upp, och 83 procent uppger att ärendet eller ärendena helt eller delvis lades ner direkt.

Figur 17. Hur väl stämmer följande påståenden in på polisens agerande i samband med brottet? Gör en totalbedömning om du har anmält flera brott.

Bas: Företag som blivit utsatta för någon form av brott under de senaste 5 åren, och som har anmält minst ett brott till polisen.

Nästan hälften av de drabbade företagarna instämmer förvisso helt i påståendet att de fick ett bra bemötande av polisen och var femte respondent säger att polisen agerade snabbt efter brottet. Även om dessa siffror är positiva är det inte mycket värt om de brott som blir polisanmälda läggs ner omedelbart. I enkätens fritextsvar har en företagare skrivit *"Anmälan mottogs snabbt och effektivt, ärendet lades ner lika snabbt och effektivt"*, vilket väl sammanfattar hur företagare generellt upplever polisens agerande.

För att företagares anmälningsbenägenhet ska öka är det helt avgörande att polisen tar mängdbrottsligheten som drabbar företag på allvar, och inte slentrianmässigt lägger ner utredningar. Det gäller särskilt i de fall där målsägaren har säkrat en stark bevisning, i form av till exempel kameraövervakning och vittnen.

I de fall polisen ändå är nödgade att lägga ner ärendet är det viktigt att detta sker på ett sätt som inte gör att den som anmäler känner sig nedprioriterad och åsidosatt. Polisen behöver i högre grad motivera på vilka grunder en direktavskrivning beslutats eller varför en förundersökning lagts ner, och tydligt informera den drabbade företagaren om vilka möjligheter som finns när det kommer till att göra en överprövning av beslutet. Polisen behöver också bli bättre på att förklara att ett nedlagt ärende inte nödvändigtvis betyder att den information företagaren lämnat in helt försvinner från systemet, utan kan nyttjas av polisen i framtida utredningar. I samband med detta behöver polisen också förtydliga för företagaren vikten av att även framtida brott blir polisanmälda, trots att just det aktuella ärendet blev nedlagt.

I undersökningen är det endast 6 procent som instämmer helt i påståendet att polisen gav tips och hjälp till företagaren om hur framtida brott kan förebyggas, vilket också är ett underbetyg till polisens befintliga arbetssätt. Om polisen inte har resurser att utreda de brott som faktiskt begås behöver myndigheten åtminstone kunna tillhandahålla stöd till brottsoffren kring hur utsattheten för brott ska kunna förebyggas, och förhoppningsvis minska, i framtiden.

Stora och ökande mörkertal

Vad betyder det då att färre än var tredje företagare som blivit utsatt för kriminalitet anmäler brotten till polisen? En uppenbar konsekvens är att delar av den offentliga statistik som presenteras regelbundet, och som ligger till grund för polisens och kommunernas brottsförebyggande arbete, innehåller stora mörkertal. Det kan i sin tur få allvarliga konsekvenser när myndigheter planerar och allokerar resurser utifrån underlag som ger en inkorrekt beskrivning av verkligheten.

Detta sammantaget riskerar att skapa en form av moment 22, där företagare upplever att polisen inte satsar resurser på att stävja brotten som drabbar näringslivet, vilket skapar en uppgivenhet som leder till att brotten inte polisanmäls, vilket framgår av figur 15. Det i sin tur leder till missvisande brottsstatistik som kan ge sken av att brottsligheten är lägre än vad som är fallet – och därmed saknas incitament för polisen och makthavare att prioritera satsningar för att motverka den här typen av brott.

För att öka anmälningsbenägenheten genomför Företagarna löpande, tillsammans med andra näringslivsorganisationer, insatser för att informera medlemmar om vikten av att anmäla alla brott. Det är dock helt nödvändigt att detta, som nämnts ovan, möts upp med beteendeförändringar inom rättsväsendet, där polisen i de fall förundersökningar läggs ner tydligt motiverar vad orsaken är, vad konsekvenserna blir och vad den utsatta företagaren kan göra om hon eller han vill göra en omprövning av beslutet.

Ytterligare ett problem när det kommer till offentlig brottsstatistik är dock att den inte gör någon skillnad på brott som drabbar privatpersoner och brott som drabbar näringsidkare. Det hade således varit svårt att utifrån brottsstatistiken få en klar bild av hur näringslivet drabbas av kriminalitet – oavsett om anmälningsbenägenheten hade varit närmare 100 procent.

I de brottskoder som Brå använder sig av kan man förvisso bland annat få fram snatterier från butiker och stölderna från byggarbetsplatser. Men för de allra flesta brottskategorier är det svårt att utläsa om det är ett företag som har blivit drabbat. Inte heller i den Nationella trygghetsundersökningen (NTU) som Brå genomför årligen framkommer det om det är en företagare eller privatperson som har blivit utsatt för till exempel bedrägerier och hot.

För att Sverige ska få en mer rättvisande statistik av brotten som drabbar företagare är det därför nödvändigt att regeringen ger Brå ett tydligt uppdrag att börja föra statistik över brott mot företag, och att det tydligt särredovisas i brottskoderna om det är en näringsidkare som har blivit utsatt. Som nämndes i inledningen är det i sig inte värre om en företagare blir utsatt för brott än om en privatperson drabbas. Men *konsekvensen* om företagaren till slut får nog av kriminaliteten och flyttar riskerar att bli ytterst kostsam för samhället då arbetstillfällena försvinner och utanförskapet riskerar att spås på ytterligare.

BROTTSFÖREBYGGANDE ÅTGÄRDER I DET EGNA FÖRETAGET

För att skydda sig själv, sina anställda och det egna företaget mot brott tvingas allt fler företagare investera i olika typer av säkerhetsåtgärder. Det kan handla om ändrade rutiner i företaget, om fysiskt skydd i form av larmsystem, kameraövervakning, rullgaller och väktare, eller om digitala skydd i form av brandväggar och antivirusprogram. Eller kan det handla om att lindra konsekvenserna i det fall företaget ändå blir utsatt för brott, i form av försäkringar.

Dessa åtgärder är ofta mycket kostsamma och i 2020 års undersökning uppgav 79 procent av de brottsutsatta företagarna att kriminaliteten lett till ökade kostnader för brottsförebyggande åtgärder.¹⁰ 42 procent uppgav att kriminaliteten gjort att planerade investeringar har skjutits upp eller helt uteblivit.

Till en viss gräns är det rimligt att man som företagare investerar i olika lösningar för att skydda verksamheten mot yttre hot. Men i grund och botten ska företagare inte behöva lägga pengar, tid och resurser på privata säkerhetslösningar – det är och förblir statens och polisens ansvar. Tyvärr är det dock ännu en konsekvens av att den polisiära närvaron inte är tillräcklig för att tillhandahålla trygghet för företagare och anställda runt om i landet.

Det är också viktigt att komma ihåg att när näringslivets kostnader för brotten beräknas räcker det inte att endast titta på direkta kostnader, i form av brottsförebyggande åtgärder, reparationer och ökade försäkringspremier. Med i beräkningen behöver man också ta uteblivna investeringar och den tillväxt som *hade kunnat* skapats om det inte vore för att kriminaliteten i stället tvingar företagen att lägga pengar, tid och resurser på att hantera brottsligheten.

Som visas i figur 18 är det endast 22 procent av Sveriges företagare som inte har behövt vidta några brottsförebyggande åtgärder. De mest förekommande åtgärderna är skydd mot digitala angrepp i form av antivirusprogram och brandvägg (40 procent), följt av inbrottslarm (31 procent), införande av nya säkerhetsrutiner i företaget (23 procent) och kameraövervakning (19 procent).

¹⁰ Företagarna, 2021, *Brott mot företagare 2021*: <https://www.foretagarna.se/politik-paverkan/rapporter/2021/brott-mot-foretagare-2021/>

Figur 18. Vilka åtgärder har du vidtagit för att skydda dig och din verksamhet mot brottslighet?

Bas: Samtliga företagare.

Det finns dock en stor spridning vad gäller skyddsåtgärder beroende på företagets storlek, bransch och var företaget är verksamt. För företag med tio anställda eller fler är det endast 6 procent som anger att de inte har behövt vidta några åtgärder, samtidigt som nästan hälften uppger att de både behövt installera inbrottslarm och infört kameraövervakning.

Av samtliga företagare uppger 9 procent att man ökat den lokala grannsamverkan, för att kunna varna eller bli varnad av andra företagare om till exempel instundande inbrott, stölder eller skadegörelse. Bland företagare verksamma på landsbygden däremot är motsvarande siffra hela 17 procent. Även om grannsamverkan inte är synonymt med att man tar lagen i egna händer är det ett symptom på en känsla bland företagare på lands- och i glesbygd att polisen helt enkelt inte finns där om det sker ett brott. Grannsamverkan är också betydligt vanligare bland företagare i branscherna bygg (16 procent) och tillverkning (13 procent), där det inte sällan tar formen av att företagare turas om att bevaka sitt gemensamma industriområde om nätterna.

Det framkommer även stora skillnader i skyddsåtgärder när det kommer till om företagaren och företaget har blivit utsatt för brott tidigare. Bland de företagare som redan drabbats av brott ett flertal gånger har 38 procent infört kameraövervakning – att jämföra med 15 procent bland de företag som endast utsatts för brott en gång. Detsamma gäller införskaffande av skyddsglas och galler, vilket 15 procent av de multiutsatta anger – att jämföra med 4 procent av företagen som drabbats en gång. Av de företagare som aldrig har drabbats av brott har 10 procent infört nya säkerhetsrutiner. Motsvarande siffra bland företag som utsatts för brott flera gånger är 55 procent.

Av de respondenter som angett svarsalternativet *Annat* i enkäten döljer sig en bred palett av åtgärder. I de öppna svar som kompletterar svarsalternativen är det flera som anger olika typer av identitetsskydd i form av skyddad eller dold företagsinformation, eller spårjtjänster hos Skatteverket, Bolagsverket och UC för att kunna skydda företaget mot bedrägerier.

Andra åtgärder som nämns är överfallslarm, belysning, ljudlarm som skapar illamående för förövaren, vägbommar, diskussioner med anställda om vilka områden som bör undvikas, vakthundar, GPS-spårsändare, elstaket och drönare. Sammanfattningsvis leder alltså avsaknaden av en stark polisiär närvaro, och en stat som inte kan garantera säkerhet för företagare och anställda, till att företagen tvingas ta till en stor uppfinningsrikedom för att kunna skydda sig mot brottslighet.

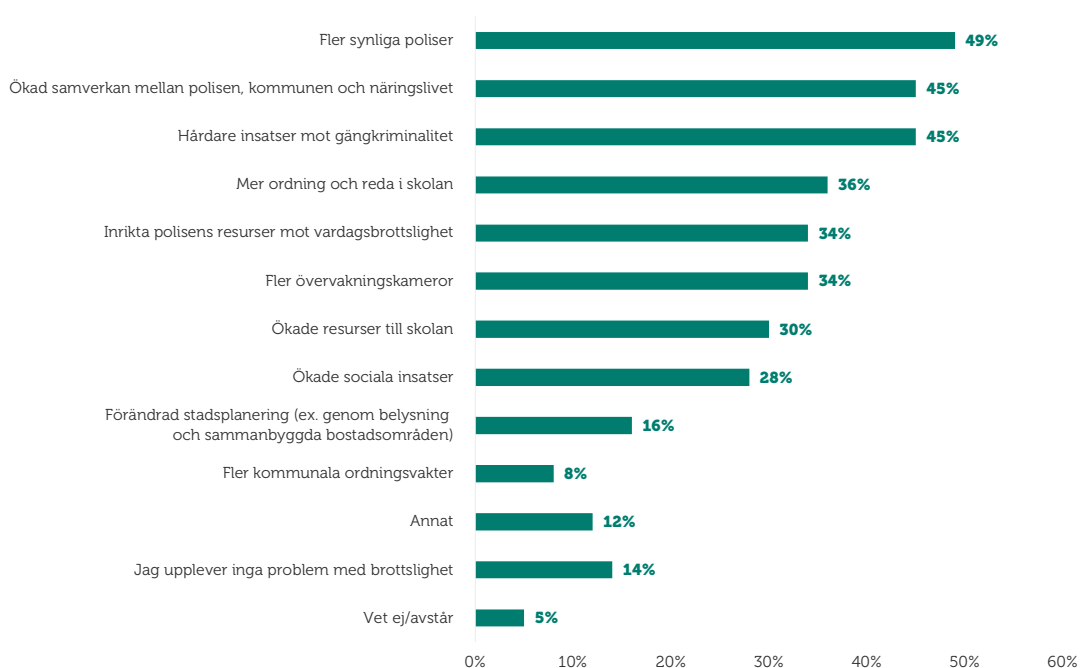
Foto: Jeppe Gustafsson / Shutterstock.com

VAD KRÄVS FÖR ATT MINSKA BROTTLIGHETEN?

Som visades i avsnittet om polisiär närvaro och otrygghet har andelen företagare som upplever att polisens närvaro är tillräcklig för att skapa trygghet stadigt minskat under de senaste åren (se figur 3). Endast 25 procent av företagen upplever att den polisiära närvaron är tillräcklig. Med detta som bakgrund är det heller inte överraskande att just fler synliga poliser hamnar överst på listan när företagare själva får ange vilka åtgärder som är viktigast för att minska brottsligheten där företaget verkar (se figur 19).

Nästan hälften av Sveriges företagare efterfrågar en ökad samverkan och samarbete mellan polisen, kommunen och det lokala näringslivet. Lika många efterfrågar hårdare insatser mot gängkriminalitet. Noterbart är även att endast 14 procent av samtliga företagare inte upplever några problem med brottslighet.

Figur 19. Vilka åtgärder anser du är viktigast för att minska brottsligheten där ditt företag verkar?

Bas: Samtliga företagare.

Precis som för frågan om brottsförebyggande åtgärder i det egna företaget finns det stora skillnader kring vad man som företagare tycker behövs för att minska brotten, beroende på var i landet man driver sitt företag.

Bland företagare verksamma i storstäder svarar 54 procent att de vill se hårdare insatser mot gängkriminalitet, vilket kan jämföras med 36 procent bland företagare verksamma på landsbygden. För storstadsföretagare är insatser för att bekämpa den organiserade brottsligheten också mer efterfrågat än fler synliga poliser. Även fler övervakningskameror efterfrågas av 39 procent av företagare i storstäder, jämfört med 28 procent bland landsbygd-företagare. Bland företagare verksamma i storstäder är det också endast 7 procent som säger att de inte upplever några problem med brottslighet, att jämföra med 19 procent bland företagarna på landsbygden.

Lokalt brottsförebyggande arbete

Oavsett om man driver sitt företag i en stor stad, i en mindre stad eller på landsbygden är det en stor andel företagare som efterfrågar en ökad samverkan mellan polisen, kommunen och det lokala näringslivet. Med anledning av detta är det värt att beröra vem som egentligen har ansvar för att tillhandahålla trygghet och säkerhet. I en undersökning riktad mot företagare i Göteborgsområdet 2021 ställdes frågan om vilken samhällsaktör som har ansvaret för att öka de brottsförebyggande åtgärderna. 83 procent av de 227 respondenterna svarade *Polisen och rättsväsendet* men 67 procent uppgav även *Kommunen*, tätt följt av *Övriga myndigheter* (61 procent).

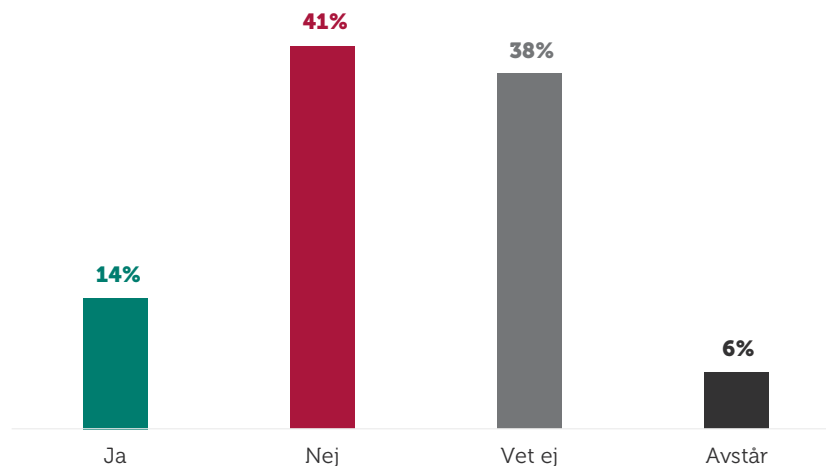
Enligt 2 § i Polislagen är det Polismyndighetens uppgift att förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet och andra störningar av den allmänna ordningen eller säkerheten. Men en otillräcklig polisiär närvaro och en alltmer omfattande kriminalitet har de senaste åren nödgat många kommuner, framför allt i större städer, att i högre utsträckning lägga resurser på trygghetsfrågor, bland annat genom att anställa ordningsvakter i egen regi.¹¹ Kommuner har dock tidigare saknat ett lagstadgat ansvar för brottsförebyggande åtgärder, vilket troligtvis bidrar till att det för många företagare inte är helt lätt att avgöra som egentligen har ansvaret för att tillhandahålla trygghet.

För att tydliggöra ansvarsfrågan har den statliga utredningen *Kommuner mot brott* (SOU 2021:49) lämnat förslag om att kommuner ska få ett lagstadgat ansvar för brottsförebyggande arbete med start den 1 januari 2023.¹² Med anledning av detta har företagare i undersökningen som ligger till grund för denna rapport även fått svara på frågan om de anser att kommunens brottsförebyggande arbete är tillräckligt för att man som företagare ska känna sig trygg. I figur 20 framgår att ytterst få företagare anser att så är fallet. 4 av 10 svarar nej och nästan lika många uppger att de saknar tillräcklig kunskap för att kunna besvara frågan.

¹¹ Det är dock endast 8 procent av företagen som ser fler kommunala ordningsvakter som en viktig åtgärd för att minska brottsligheten (se figur 19). Bland företagare verksamma i storstäder är motsvarande siffra 12 procent, att jämföra med 48 procent som vill se fler synliga poliser.

¹² Justitiedepartementet, 2021-06-16: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2021/06/sou-202149/>

Figur 20. Är kommunens brottsförebyggande arbete tillräckligt för att du som företagare ska känna dig trygg?

Bas: Samtliga företagare.

Resultatet bekräftas även av en enkätundersökning till Sveriges kommuner som den oberoende tankesmedjan Stiftelsen Tryggare Sverige genomförde 2021, med syftet att kartlägga det lokala brottsförebyggande arbetet.¹³ Kartläggningen visade att kommuner i låg utsträckning involverar det lokala näringslivet i sitt brottsförebyggande arbete. Endast 12 procent av kommunerna uppgav till exempel att de har en formaliserad överenskommelse där näringslivet inkluderas. Ännu färre av de kommuner som deltog i undersökningen hade tagit fram en åtgärds- och aktivitetsplan. Var femte kommun kunde inte ens svara på frågan om huruvida det bedrivs någon form av dialog med det lokala näringslivet.

Företagarna välkomnar att kommunerna från och med 2023 ska få ett lagstadgat ansvar för brottsförebyggande arbete. Att endast 14 procent av företagen anser att kommunernas befintliga arbete är tillräckligt – tillsammans med att en ökad samverkan mellan kommunen, polisen och näringslivet är en av de mest efterfrågade åtgärderna för att minska brotten – visar vikten av att kommunerna behöver bli väsentligt bättre på att inkludera näringslivet strukturerat i sitt trygghetsskapande arbete. Flera av de åtgärder som företagare anser vara viktigast för att minska brotten är kommunala ansvarsområden, inte minst skola, socialtjänst och stadsplanering. Det är dock enligt Företagarna helt avgörande att den nya lagstiftningen inte tillåts skapa en situation där ansvarsfrågan skjuts mellan kommunen och den lokala polisen, och där det skapas en ännu större otydlighet kring vilken samhällsaktör som ansvarar för trygghet och säkerhet.

¹³ Stiftelsen Tryggare Sverige, 2021-11-02: <https://www.mynewsdesk.com/se/stiftelsen-tryggare-sverige/pressreleases/naeringslivet-exkluderar-i-det-lokala-brottsfoerebyggande-arbetet-3139132>

SLUTSATSER OCH FÖRSLAG

Andelen företagare och företag i Sverige som blir utsatta för brott har ökat under de senaste åren, tilltron till polisens förmåga att tillhandahålla trygghet är lägre än någonsin och rekordfå företagare anmäler brotten, eftersom de inte ser någon poäng med det. Var femte brottsutsatt företagare har övervägt att flytta eller lägga ner sitt företag på grund av kriminaliteten.

I brist på tillräcklig polisiär närvaro tvingas både företagare och kommuner att själva ta initiativ till olika mer eller mindre kostsamma säkerhetsåtgärder. Bland företagare i Sveriges större städer upplevs organiserad brottslighet och gängkriminalitet som det största hotet mot tryggheten, medan företagare på lands- och i glesbygden framför allt upplever en uppgivenhet kring den låga polisiära närvaron, vilket bland annat återspeglas i en låg anmälningsbenägenhet och en hög nivå av grannsamverkan.

Så ser verkligheten ut bland Sveriges företagare 2022.

Även om det är lätt att, med detta som utgångspunkt, måla upp en nattsvalt bild av situationen så finns det trots allt vissa ljusglimtar i horisonten. Under de senaste åren har det i allt högre utsträckning skapats en bred enighet bland riksdagens partier om att brottslighet och otrygghet är ett eftersatt område, och frågorna står högt på den politiska dagordningen i så gott som hela det politiska spektrumet. Orsaken till detta är dock främst inte den våg av vardagsbrott som drabbar medborgare och företagare i Sverige, utan den grövsta gängbrottsligheten och stora mängd skjutningar och bombdåd som förpestar tillvaron i många städer, särskilt i de 61 områden som av polisen utpekats som utsatta.

I en intervju i Dagens Industri den 21 februari 2022 fick näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S) frågan om han var orolig för att brottsvågen får negativa konsekvenser för Sveriges företag.¹⁴ Näringsministern svarade att han var orolig, men att "[man inte ska] överdriva situationen i Sverige. Det är mest ett problem i segregerade områden, inte i hela landet. Men man ska ta det på allvar".

Resultatet från den undersökning som ligger till grund för denna rapport visar med all tydlighet att näringsministern har fel i sitt påstående. Brottslighet och kriminalitet är i allra högsta grad ett problem för företagare i hela landet, och när det kommer till konkreta åtgärder för att motverka brotten är det framför allt helt avgörande att Sveriges politiker inser att även vardagsbrottslighet, oavsett om de sker i storstäder eller på landsbygden, får enorma negativa konsekvenser för hela samhället.

Utifrån det resultat som framkommer i årets undersökning listas nedan de åtgärder på nationell och lokal nivå som Företagarna anser vara mest angelägna för att ytterligare motverka brotten som drabbar företag och företagare runt om i landet. Till detta är det också högst angeläget med åtgärder och satsningar som syftar till att öka arbetet med brottsprevention i form av skola, socialtjänst och kriminalvård.

¹⁴ Dagens Industri, 2022-02-21: <https://www.di.se/ledare/thorwaldsson-om-brottsligheten-man-ska-inte-overdriva-situationen/>

Nationella åtgärder

FLER POLISER I YTTRE TJÄNST – I HELA LANDET

Den enskilt viktigaste åtgärden för att minska brottsligheten är enligt Sveriges företagare fler synliga poliser. När Polismyndigheten omorganiserades 2015 från 21 länsmyndigheter till en statlig myndighet var syftet att komma närmare medborgarna. Resultatet har på många sätt blivit det motsatta. När Polismyndigheten under de kommande åren växer är det helt avgörande att utbyggnaden resulterar i fler synliga och närvarande poliser i hela landet, med god kännedom om det lokala näringslivets förutsättningar och utmaningar, inte minst i form av fler kommun- och områdespoliser.

Att sätta en bestämd siffra på hur många poliser som är tillräckligt för att kunna säkerställa en polisiär närvaro och som garanterar en ökad trygghet för företagare i hela landet är svårt, inte minst för att behoven ser olika ut från en region till en annan och såväl brottslighetens karaktär som de geografiska avstånden skiljer sig stort. Enligt Polismyndighetens årsredovisning från 2021 arbetar cirka 7 750 poliser inom verksamhetsområdet brottsförebyggande arbete och ingripande verksamhet (BF/IGV), vilket kan sägas vara ett grovt mått för ”yttre tjänst”.¹⁵ Det motsvarar en polis per 175 arbetsställen i Sverige. En initial målsättning vore enligt Företagarna en polis i yttre tjänst per 150 arbetsställen senast 2024, vilket skulle innebära en ökning av antalet poliser inom verksamhetsområdet brottsförebyggande arbete och ingripande verksamhet från 7 750 till strax över 9 000.

NATIONELL OFFENSIV MOT VARDAGSBROTTE

Oaktat det exakta antalet poliser inom ett visst geografiskt område är det helt avgörande att regeringen ger polisen resurser att kunna arbeta strategiskt med att både förebygga och motverka den grävsta kriminaliteten i storstäderna, samtidigt som det som ofta kallas vardagsbrott, mängdbrott och livskvalitetsbrott bekämpas på ett liknande sätt i hela landet. För att brottsutsatta företagare ska få tillbaka förtroendet för Sverige som rättsstat och börja anmäla brotten till polisen kommer det krävas en tydlig nolltolerans mot vardagsbrottslighet i form av inbrott, skadegörelse, bedrägerier och stölder.

KARTLÄGG BROTTEN SOM DRABBAR FÖRETAGARE

I dag saknas det offentlig kriminalstatistik över brotten som riktar sig mot företagare. Regeringen bör omgående ge Brottsförebyggande rådet, Brå, i uppdrag att särredovisa brott som drabbar företagare. Det gäller även i den Nationella trygghetsundersökningen (NTU) där det tydligare behöver framgå om det är en näringsidkare som har blivit utsatt.

STÄRK FÖRETAGARES RÄTTIGHETER VID NEDLAGDA BROTTsutredningar

Andelen brottsutsatta företagare som polisanmäler brott har minskat stadigt under de senaste åren. Den främsta orsaken är att företagare inte ser någon mening med att polisanmäla då det, trots god bevisning, oftast inte leder till mer än en nedlagd förundersökning som inte gör det mödan värt att anmäla. För att öka företagares anmälningsbenägenhet, och därmed få en mer rättvisande brottsstatistik, behöver polisen i första hand naturligtvis lösa fler brott, men också i högre grad motivera på vilka grunder en direktavskrivning beslutats eller varför en förundersökning lagts ner, och tydligt informera den drabbade företagaren om vilka möjligheter som finns när det kommer till att göra en överprövning av beslutet.

FÖRENKLA ANMÄLNINGSPROCESSEN

Även om den främsta anledningen till att företagare inte anmäler brott är att man inte ser någon poäng med att anmäla uppger 25 procent av de företagare som avstått från att anmäla att det är krångligt och tar för lång tid. Polisen behöver därför se över hela anmälningsprocessen för att kunna identifiera om det finns områden där förfarandet kan förenklas. I dag är det till exempel inte möjligt att anmäla hot och bedrägeribrott på Polismyndighetens hemsida, utan det kan endast göras genom telefonsamtal till 114 14, vilket inte sällan är förknippat med långa telefonköer.

¹⁵ Polismyndighetens årsredovisning 2021: <https://polisen.se/aktuellt/nyheter/2022/februari/polisen-2021-positiv-utveckling-inom-flera-omraden-trots-stora-utmaningar/>

LAGSTIFTA OM KOMMUNAL SAMVERKAN MED NÄRINGSLIVET

I den statliga utredningen *Kommuner mot brott* (SOU 2021:49) föreslås att en ny lag om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete ska börja gälla den 1 januari 2023. Den nya lagen innebär bland annat att kommuner ska kartlägga och analysera brottsligheten inom sina geografiska områden och ta ställning till behovet av brottsförebyggande åtgärder.

Företagarna anser att utredningen brister i att det saknas ett tydligt och explicit uttryck om kommunernas ansvar gentemot näringslivet i det brottsförebyggande arbetet. I den nya lag som ska börja gälla 2023 behöver det enligt Företagarna förtydligas att även näringslivets utsatthet för brott ska vara en del av den kartläggning, lägesbild och åtgärdsplan som kommunerna är ålagda att ta fram.

Till detta bör sekretessregler ändras så att det också blir enklare för myndigheter att dela information om personer som begår brott, främst i form av ett ökat informationsutbyte mellan polisen, skolan och kommunens socialtjänst.

FORTSATT FÖRSTÄRKNINGAR TILL RÄTTSVÄSENDET

Precis som Polismyndigheten under de senaste åren har fått budgetförstärkningar för att motverka kriminaliteten och bygga ut myndigheten har det under de senaste åren skett flera tillskott till andra delar av rättsväsendet, vilket Företagarna har efterfrågat och välkomnat. I takt med att Polismyndigheten växer är det angeläget att även andra myndigheter, som i nästa steg ska hantera det ökade flödet av brottsmål, också tillåts växa i liknande omfattning. Det handlar främst om Åklagarmyndigheten, Sveriges Domstolar, Ekobrottsmyndigheten, Nationellt forensiskt centrum och Kriminalvården, men även myndigheter som kompletterar Polismyndighetens verksamhet, i form av Kustbevakningen och Tullverket.

INFÖR LÖPANDE GRÄNSKONTROLLER PÅ UTFÖRSEL AV GODS

Som en del i att bekämpa internationella stöldlighör har Företagarna under lång tid lyft problemet med att Tullverket saknar befogenhet och resurser att kontrollera utförelse av stöldgods. 2020 lämnade regeringen förslag på ändringar i smugglingslagen som syftar till att ge Tullverket en utökad möjlighet att ingripa mot brott. Företagarna välkomnar dessa förändringar men efterfrågar även ytterligare åtgärder som gör utförelse av stöldgods till ett smugglingsbrott och som syftar till att Tullverket i högre utsträckning inriktar sin verksamhet på löpande utförelsekontroller.

SE ÖVER STRAFFSKALOR OCH PÅFÖLJDER

Som ytterligare en del i att motverka brotten som drabbar företagare anser Företagarna att det finns all anledning att se över de svenska påföljderna. De senaste åren har det skett flera förflyttningar i positiv riktning i form av bland annat regeringens 34-punktsprogram med förslag på åtgärder för att bekämpa gängkriminaliteten. Även när det kommer till vardagsbrottslighet i form av stölder, inbrott och skadegörelse anser Företagarna att de förövare som döms behöver få ett straff som står i paritet till det brott som har begåtts, särskilt då brotten har skett systematiskt och vid ett flertal tillfällen. Till detta anser Företagarna att den straffrabatt som sedan 1 januari 2021 avskaffats för grova brott för personer i åldern 18–20 år även bör avskaffas för alla typer av brott.

Lokala åtgärder

INTEGRERA TRYGGHETSFRÅGORNA I NÄRINGSLIVSARBETET

På samma sätt som många kommuner i dag involverar det lokala näringslivet i frågor som rör service i myndighetsutövningen, kommunal upphandling och kompetensförsörjning behöver trygghet och säkerhet integreras i kommunernas löpande näringslivsarbete. Det kan handla om näringslivsplaner och strategidokument, samt i löpande kommunikation via nyhetsbrev och kommunens hemsida. Även vid fysiska träffar i form av näringslivsråd, frukostmöten och trygghetsvandringar behöver kommunen säkerställa att poliser från lokalpolisområdet och kommunens säkerhetssamordnare vid behov finns representerade. I såväl medborgarlöften som i lokala brottsförebyggande råd behöver det finnas ett tydligt företagarfokus.

På ett liknande sätt kan den löpande kommunala tillsynsverksamheten hos företag användas som ett sätt för kommunen att få in synpunkter från lokala företagare om trygghetssituationen, och vilka delar av det lokala företagsklimatet som fungerar bra och mindre bra.

KARTLÄGG BROTTSLIGHETEN LOKALT

En konsekvens av att många företagare inte ser någon mening med att anmäla brott är, som tidigare nämnts, att den officiella brottsstatistiken innehåller enorma mörkertal och inte ger en korrekt bild av trygghetssituationen lokalt. Även Brottsförebyggande rådets nationella trygghetsundersökning (NTU) innehåller endast 74 000 svar vilket för många kommuner inte ger ett tillräckligt underlag för att kunna dra några exakta slutsatser om den lokala trygghetssituationen. Därför är det enligt Företagarna viktigt att kommuner, som en del i det lagstadgade ansvaret för brottsförebyggande arbete, kompletterar med egna undersökningar av företagares säkerhet och trygghet, för att på så sätt få en bättre lägesbild av kommunens utmaningar och problemområden.

INVOLVERA NÄRINGSLIVET I DEN FYSISKA PLANERINGEN

På flera håll i Sverige – men framför allt i större städer – finns det framgångsrika lokala exempel på platssamverkan (*Business Improvement District, BID*) där offentliga aktörer tillsammans med bland annat företag och fastighetsägare ingår partnerskap där man gemensamt finansierar åtgärder för att förbättra trygghetssituationen inom ett avgränsat geografiskt område.

Den här typen av lokal samverkan kan se väldigt olika ut beroende på de förutsättningar som finns på orten. Det är dock viktigt att alla kommuner tar efter framgångsrika arbetsätt som sker i andra kommuner, samt själva försöker hitta sätt att involvera det lokala näringslivet när det kommer till den fysiska trygghetsplaneringen, inte minst i form av belysning och kameraövervakning. Kommuner behöver också säkerställa att all form av skadegörelse, klotter med mera skyndsamt repareras och saneras, då den typen av synlig småbrottslighet lätt skapar en känsla av otrygghet för de personer som rör sig på platsen.

UPPMUNTRA TILL FÖRETAGSSAMVERKAN

Som visades i figur 18 har var tionde företagare ökat sin grannsamverkan för att skydda sin verksamhet mot brottslighet. Även om grannsamverkan och företagssamverkan aldrig får ersätta den säkerhet som polisen är skyldiga att tillhandahålla kan det lokalt vara ett effektivt medel för att varna andra företagare om till exempel instundande inbrott, stölder eller skadegörelse. Kommuner bör hålla sig informerade om vilka grannsamverkansformer som redan finns i kommunen, involvera den lokala polisen och kommunens säkerhetssamordnare i dessa, samt upplysa nyetablerade företag om vilka möjligheter som finns lokalt för att ytterligare öka tryggheten och säkerheten för företagen och företagens anställda.

FÖRSVÅRA FÖR DEN ORGANISERADE BROTTSLIGHETEN

Ytterligare ett viktigt verktyg som kommuner har för att stävja kriminaliteten är via den löpande kommunala myndighetsutövningen (tillsyn och tillstånd), i de kommunala inköpen samt i de kommunala bostadsbolagen. På samma sätt som det ska vara lätt för företag att göra rätt behövs även tydliga krafttag mot organiserad brottslighet, där verksamheter används för penningtvätt, och där lagar och regler medvetet inte efterföljs vilket skapar en osund konkurrenssituation för den stora majoriteten av skötsamma lokala företag.

ERBJUD STÖD ÅT FÖRETAGARE SOM BLIVIT UTSATTA FÖR BROTT

Även om kommuner tidigare har saknat ett lagstadgat ansvar för brottsförebyggande arbete har kommunens socialtjänst enligt Socialtjänstlagen ett ansvar för brottsoffer. Det kan handla om såväl ekonomiskt och materiellt stöd som psykologiskt. Det är viktigt att kommuner är medvetna om att även företagare och personal, vars verksamheter har blivit utsatta för allvarlig brottslighet i form av rån och attentat, också kan ha ett behov av den här typen av stöd.

ÖKA SAMVERKAN MELLAN SKOLAN OCH LOKALA FÖRETAG

Som visades i figur 19 är både mer ordning och reda i skolan och ökade resurser till skolan åtgärder som många företagare ser som prioriterat för att minska brottsligheten där företaget verkar. Som en ytterligare del i den sociala brottspreventionen är det viktigt att kommuner säkerställer att det finns etablerade kontaktytor mellan skolor och lokala företag, till exempel i form av prao och studiebesök, så att ungdomar får en god kännedom om vilka framtida arbetsmöjligheter som finns lokalt. Förutom att det på sikt kan bidra positivt till företagets kompetensförsörjning kan det förhoppningsvis även leda till att risken för att ungdomar hemfaller i brottslighet och hamnar i kriminella miljöer kan förebyggas och undvikas.

Häng med i debatten
och följ *@foretagarna*
på Twitter, Instagram,
LinkedIn och Facebook!

företagarna

Företagarna Sverige Service AB, Rådmansgatan 40, 106 67 Stockholm
foretagarna.se | info@foretagarna.se | 08 – 406 17 00